

Gunnar Hillerdal

– Ny hedersladamot i SLMF

Att bli läkare var på intet sätt en pojkdrom för Gunnar, trots att pappa Olle var läkare.

Gunnar gick i "den gamla skolan" 4 år i folkskola, 4 år i realskola och 4 år i gymnasieskola. Under andra året i gymnasiet och med inte alltför lysande studieresultat började Gunnar tänka på framtiden och bestämde sig för läkaryrket. Han läste upp betygen de sista åren och antogs till medicinstudier i Uppsala 1965.

Så snart det var möjligt att börja vikariera som läkare började Gunnar arbeta. Första vikariatet var på Vårdcentralen i Strängnäs.

Efter avslutade medicinstudier var det dags att påbörja assistenttjänstgöringen, den tidens AT-tjänstgöring. Gunnar väljer istället att för pengarna han tjänat ihop på olika vikariat ge sig ut på en resa jorden runt. De som känner Gunnar vet att han ofta kommer tillbaka till minnen från denna resa. Den tog sin början med flyg till New York därifrån liftades till Florida. Resan fortsatte till Bahamas, Jamaica, Yucutanhalvön i Mexico, Belize och Guatemala. Nu följde sju månader i Sydamerika. Därefter till Påskön och Tahiti. På Tahiti träffade Gunnar som han själv uttrycker det "en del rotlösa och smått förvirrade filurer som varit för länge på resa". Han bestämmer sig för att nu är det dags att återvända hem. Resan hem går via Samoa, Tonga och Fidji, Nya Zeeland och Australien. Planen var att flyga hem till Sverige från Sydney men det fanns en hake, pengarna var slut. Gunnar kopplar på charmen och får låna pengar av en "tjej" han träffar där. Pengarna räckte till en biljett till London – nästan hemma – inga pengar. Träffar ännu en "tjej" och får låna till biljetten till Stockholm. Utfattig och med skulder i Australien och England landar Gunnar på Arlanda, det är torsdag.

Några dagar och telefonsamtal senare, på måndagen påbörjar Gunnar sin assistenttjänstgöring på Sundsvalls lasarett, det har hunnit bli 1971. Det blev 2,5 år i Sundsvall med medicin och kirurgi innan Gunnar kom tillbaka till Uppsala och blev anställd som vikarierande underläkare av professor Gunnar Dahlström som då var klinikchef vid lungkliniken på Akademiska sjukhuset. Gunnar fastnade för lungmedicinen och utbildade sig till specialist i lungmedicin även om han ibland sagt att han borde blivit kirurg.

1980 disputerade Gunnar med avhandlingen "Pleural plaques: occurrence, exposure to asbestos, and clinical importance: [with a literature review on medical asbestos problems]".

Efter fortsatt forskningsarbete blev Gunnar också docent vid Uppsala Universitet.

Sin avhandling skickade Gunnar till personer och institutioner som han trodde kunde ha nytta och glädje av den. Några svarade artigt och tackade, några hörda han aldrig något från. En av dem som fick avhandlingen var Professor Baris, verksam i Ankara. Han blev intresserad, kontaktade Gunnar och bjöd ho-

Gunnar Hillerdal

nom att komma till Ankara och avhandlingen blev upptakten till ett långt och givande forskningssamarbete runt pleuraplaque och mesotheliom och också början till en lång och varaktig vänskap.

Gunnar har varit en flitig författare. Vid den senaste räkningen uppgick antalet publikationer till 226. Det är bl.a. lärobokskapitel, tidningsartiklar, vetenskapliga artiklar och abstract. Det har handlat om cancer, KOL, emfysem, astma, sömnapné... ja, i stort sett alla delar inom lungmedicinen.

Undervisningen har också legat Gunnar varmt om hjärtat och det är med stort engagemang han föreläser och också undervisar i det dagliga kliniska arbetet. Många är de studenter som stått med vid bronkoskopier och lyssnat till anekdoter och historier blandat med medicinsk fakta.

Gunnar är en uppskattad och ofta anlitad föreläsare både till våra svenska möten och i större internationella sammanhang.

Vi känner Gunnar som en kunnig kliniker med bred medicinsk kunskap och förmåga att tänka utanför ramarna. Gunnar beskriver sig själv som kliniker med forskning som hobby. Intresset för människor och mötet med patienterna har varit en stor drivkraft men det har också funnits en nyfikenhet att upptäcka och lära mer, innovationsförmåga och inte minst ett stort mått av envishet. Han har aldrig räds det som varit nytt

utan ständigt varit villig att ta till sig det nya vilket har gjort att han många gånger varit först med ny kunskap och nya tekniker.

Gunnar har ett gott handlag för det praktiska arbetet inom specialiteten. Många har förundrats över hur lätt det ser ut när Gunnar bronkoskoperar och hur knepigt det är när man själv ska börja. Gunnar är säkert en av de få som är självlärd på thorakoskopi.

Gunnar var en av initiativtagarna till volymreducerande kirurgi och var med och drev VOLREM studien som blev möjlig att genomföra genom anslag från Hjärt Lungfonden. Studien publicerades i Chest och visade att emfysemkirurgi var av stort värde för en väl selekterad patientgrupp.

Gunnar som en av några få lungmedicinare i Sverige lärde sig sedan en annan metod som kunde förbättra livskvaliteten för patienter med emfysem, nämligen intrabronkiell ventil. En metod som fungerar väl för vissa patientgrupper med emfysem. En oblodig metod med mindre risker än kirurgi. Ventilen installeras i bronken via fiberbronkoskop och rätt placerad släpper den ut men inte in luft vilket gör att volymen minskar och andning och syrsättning förbättras.

1986 i samband med att vårdplatser minskade vid lungklinikerna på Akademiska sjukhuset började idén om dagvård och utredningscentral ta form. Ett bronkoskop inhandlades och så var verksamheten igång. Dagvården och utredningscentralen finns idag i andra lokaler men fungerar i stort sett på samma vis.

2000 drabbades Gunnar av en svår sjukdom. Vid ett möte i Frankrike blev han akut sjuk och lades in på sjukhus, genomgick flera kirurgiska ingrepp och flögs efter lång tid hem till Sverige igen. Det var med beundran vi såg Gunnar envist kämpade sig tillbaka till livet och hur han inte bara nöjde sig med att ha överlevt utan också kom tillbaka till arbetslivet.

När vi träffade Gunnar för att samtala inför artikeln säger han – ska ni skriva något om sjukdomen? Vad tycker du, vad vill du, undrar vi. Efter mycket kort eftertanke svarar Gunnar – Ja gör det, det är ju också en del av det hela.

Att arbeta tillsammans med Gunnar har aldrig varit tråkigt. Det har varit spännande om än ibland oförutsägbart. Att vara med på resan där en tanke, en idé tagit form och blivit verklighet i den kliniska vardagen har för många gjort det dagliga arbetet än mer roligt och intressant.

Trots med råge uppnådd pensionsålder har Gunnar inga tankar att slå av på takten. Flera resor till spännande platser är planerade och gott om patienter och arbete finns som väntar.

KRISTINA LAMBERG
HELEN WALLSTEDT
Lung och allergikliniken
Akademiska sjukhuset.